

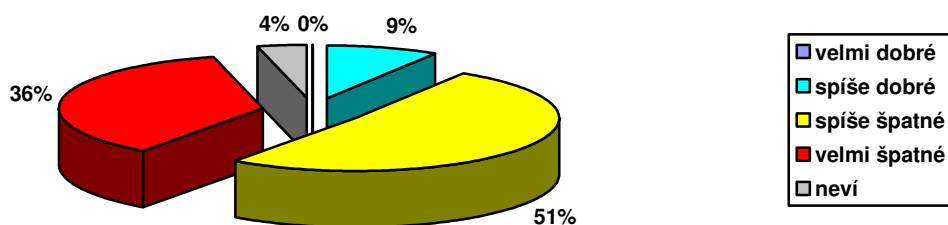
Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – duben 2013

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost, v13-04
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	8. – 15. 4. 2013
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraje (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1049
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	OV.14, OV.15, OV.16, OV.17, OV.18, OV.179, OV.187
Zveřejněno dne:	21. května 2013
Zpracoval:	Jan Červenka

V rámci svého dubnového šetření se CVVM zabývalo otázkou vzájemného soužití romské menšiny s ostatními obyvateli ČR, věnovalo se i stávajícím možnostem, které Romové mají v rámci většinové české společnosti, a zjišťovalo postoje veřejnosti k tomu, jak vláda a místní samosprávy řeší problematiku romské menšiny.

Graf 1: Hodnocení vzájemných vztahů mezi Romy a ostatními v ČR¹

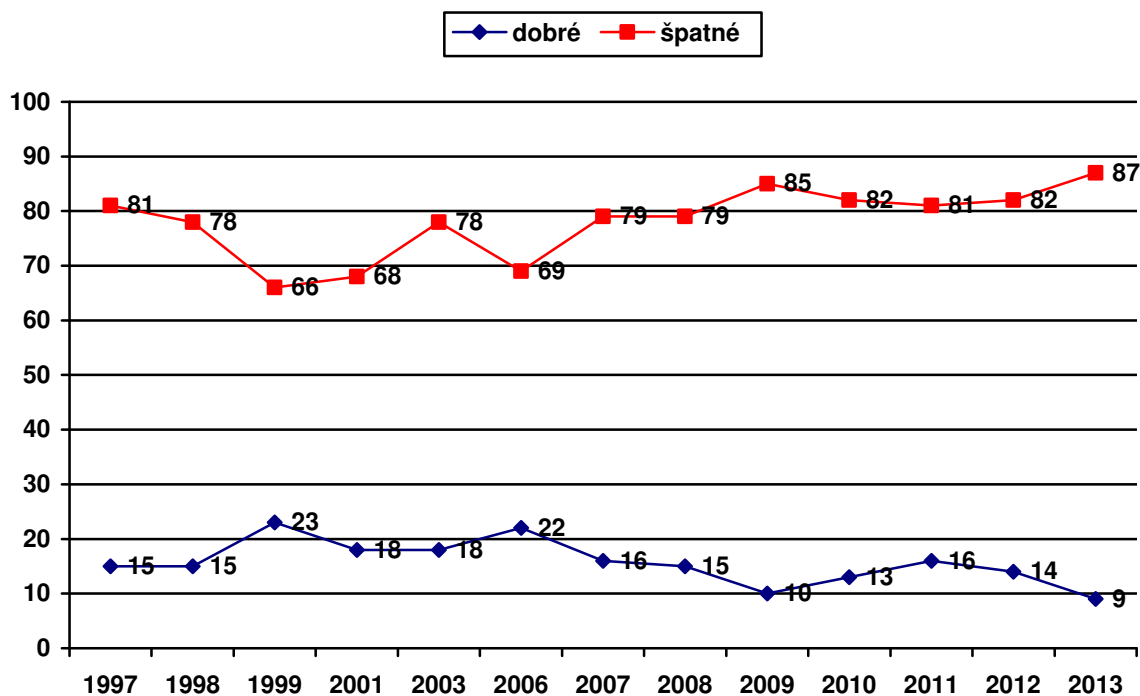

Údaje zachycené v grafu 1 dokumentují, jak dotázaní hodnotí soužití romské populace s ostatními obyvateli v rámci ČR. Z výsledků plyne, že soužití

¹ Otázka všem respondentům: „Jak celkově hodnotíte soužití rómské a nerómské populace v České republice? Jako velmi dobré, spíše dobré, spíše špatné, velmi špatné?“

Romů a ostatních obyvatel je výraznou většinou veřejnosti vnímáno jako problematické. Za špatné je označilo 87 % dotázaných, z toho 36 % dokonce za „velmi špatné“. Naopak jako dobré toto soužití hodnotí pouze 9 % respondentů, kteří vesměs volili slabší variantu pozitivní odpovědi „spíše dobré“, zatímco odpověď „velmi dobré“ se objevovala jen ojediněle. 4 % dotázaných na otázku odpověděla, že neví.

Graf 2: Soužití romské a neromské populace v ČR (v %)

Pozn.: Položka „dobré“ představuje součet odpovědí „velmi dobré“ a „spíše dobré“ a položka „špatné“ součet odpovědí „spíše špatné“ a „velmi špatné“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

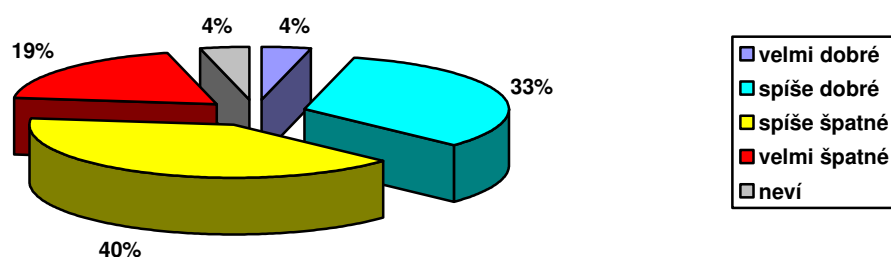
Jak ukazuje graf 2, oproti minulému roku se hodnocení soužití Romů a neromské většiny v ČR poněkud zhoršilo, když podíl příznivého hodnocení poklesl a podíl nepříznivého hodnocení naopak vzrostl o pět procentních bodů. Aktuální hodnocení je přitom nejhorší za celou dobu od počátku realizace srovnatelných výzkumů v roce 1997, když pouze v roce 2009 byly zaznamenány hodnoty statisticky srovnatelné a aktuálním výsledkem.

Z podrobnější analýzy výsledků šetření vyplývá, že rozdíly v hodnocení celkového soužití Romů s ostatními nejsou mezi různými sociodemografickými skupinami statisticky významné. Výrazně častěji jako dobré soužití mezi romskou populací a většinovou společností hodnotí pouze lidé, kteří mají mezi Romy přátele či známé,² a také dotázaní, kteří kladně hodnotí soužití s Romy v místě svého bydliště.

Dotázaní, kteří uvedli, že v blízkosti jejich bydliště žijí Romové (48 %), následně odpovídali i na otázku ohledně soužití s Romy na místní úrovni.³

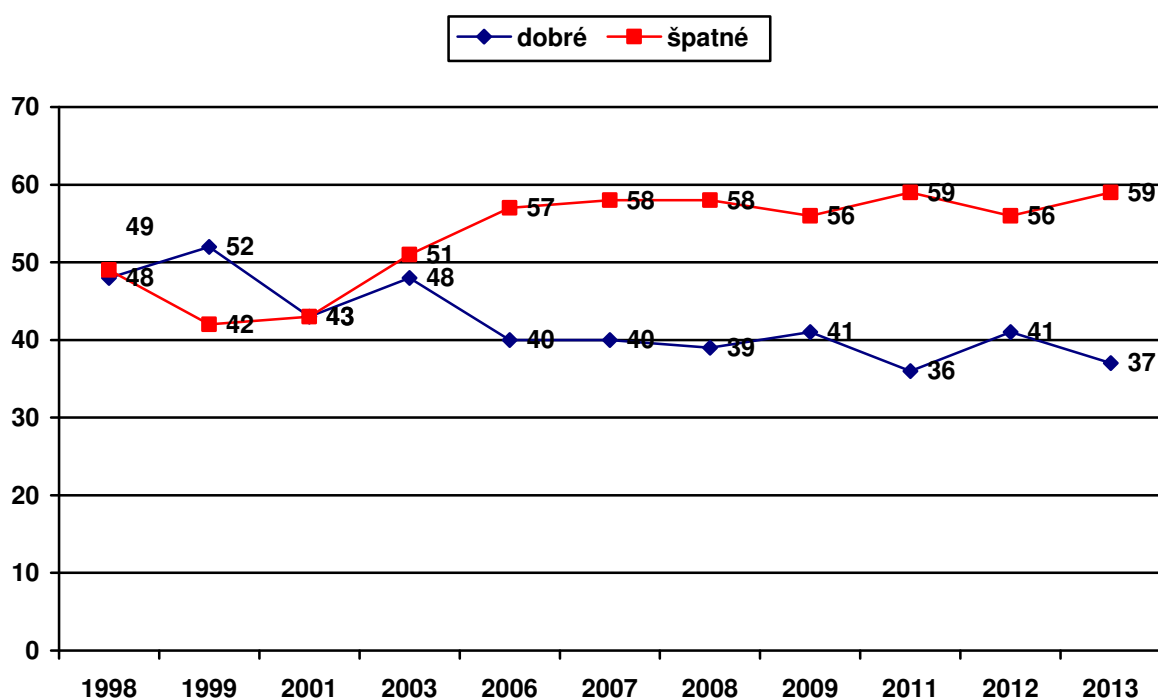
² Přátele či známé mezi Romy má podle vlastního vyjádření 18 % dotázaných.

³ Otázka respondentům, kteří uvedli, že v blízkosti jejich bydliště žijí Romové (n=505): „Jak celkově hodnotíte soužití romské a neromské populace v místě Vašeho bydliště? Jako velmi dobré, spíše dobré, spíše špatné, velmi špatné?“

Graf 3: Hodnocení vzájemných vztahů mezi Romy a ostatními v místě bydliště⁴

Jak ukazují výsledky v grafu 3, soužití Romů s neromskou populací v místě, kde sami žijí, hodnotí lidé poněkud příznivěji, než celkové soužití v České republice, i když i zde negativní hodnocení převažuje nad pozitivním. Jako dobré označují soužití mezi Romy a ostatními obyvateli v místě svého bydliště necelé dvě pětiny (37 %) z těch, kdo uvedli, že v blízkosti jejich bydliště žijí Romové, když 4 % toto soužití vidí jako „velmi dobré“ a 33 % jako „spíše dobré“. Naproti tomu tři pětiny (59 %) respondentů z této skupiny soužití v místě svého bydliště vnímají kriticky, když 40 % je považuje za „spíše špatné“ a 19 % dokonce za „velmi špatné“. 4 % dotázaných soužití Romů s neromskými obyvateli v místě svého bydliště nebyla s to zhodnotit.

Graf 4: Soužití romské a neromské populace v místě bydliště (%)

Pozn.: Položka „dobré“ představuje součet odpovědí „velmi dobré“ a „spíše dobré“ a položka „špatné“ součet odpovědí „spíše špatné“ a „velmi špatné“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

⁴ Otázka všem respondentům: „Jak celkově hodnotíte soužití romské a neromské populace v místě Vašeho bydliště? Jako velmi dobré, spíše dobré, spíše špatné, velmi špatné?“

Časové srovnání, které nabízí graf 4, ukazuje, že od roku 2006 se hodnocení soužití Romů a ostatních obyvatel na místní úrovni významně nemění. Před tímto rokem byly výsledky relativně lepší, než jaké jsou v současné době.

V rámci výzkumu jsme všem dotázaným položili i baterii otázek, které se zabývají tím, jaké mají Romové v některých oblastech života možnosti v porovnání s většinovou neromskou populací.⁵

Tabulka 1: Názory na možnosti Romů v porovnání s většinovou populací

	rozhodně lepší	spíše lepší	asi tak stejné	spíše horší	rozhodně horší	neví
při zaměstnávání	1	5	30	47	14	3
ve veřejném a občanském životě	6	8	41	31	6	8
při získávání kvalifikace	3	7	60	24	4	2
v získávání bydlení	24	26	24	16	5	5
při získávání vzdělání	4	10	65	16	3	2
v rozvoji své kultury	9	23	50	8	2	8
při zajištění osobní bezpečnosti	15	23	47	7	2	6
při jednání na úřadech	29	30	29	7	2	3
hájit své zájmy	23	29	33	6	2	7

Pozn.: Procenta v řádku.

Tabulka 2: Horší podmínky pro Romy – vývoj v čase (v %)

Rok	97	01	03	06	07	08	09	10	11	12	13
při zaměstnávání	56	62	74	63	68	66	62	61	60	60	61
ve veřejném a občanském životě	34	37	53	44	48	45	44	44	40	36	37
při získávání kvalifikace	32	33	36	32	30	34	29	33	29	27	28
v získávání bydlení	24	25	33	30	28	33	27	26	25	18	21
při získávání vzdělání	x	x	27	22	25	27	23	25	20	19	19
v rozvoji své kultury	18	21	16	15	13	14	15	16	12	9	10
při zajištění osobní bezpečnosti	19	26	29	13	13	15	18	21	16	11	9
při jednání na úřadech	x	x	x	x	x	17	16	16	15	11	9
hájit své zájmy	x	x	x	x	x	15	13	15	11	11	8

Pozn.: Součet podílů odpovědí „rozhodně horší“ a „spíše horší“.

Jak ukazují tabulky 1 a 2, v porovnání se situací ostatních obyvatel naprostá většina české veřejnosti vnímá jako horší možnosti Romů při zaměstnání. V šetření tento názor vyjádřily asi tři pětiny (61 %) respondentů. Pokud jde o další oblasti života, na které se náš výzkum zaměřil, u žádné z nich již ti, kdo považují možnosti romské populace za horší, nepřevažují nad těmi, kdo soudí, že podmínky Romů v porovnání s ostatními jsou stejné nebo dokonce lepší. Více než třetina (37 %) dotázaných si myslí, že Romové mají horší možnosti, pokud jde o uplatnění ve veřejném a občanském životě, přibližně dvě pětiny považují situaci Romů v tomto ohledu za srovnatelnou s ostatními a 14 % míní, že jsou na tom Romové tady dokonce lépe. Při získávání kvalifikace za horší podmínky Romů označila o málo více než čtvrtina (28 %) občanů, v případě získávání bydlení se podíl takových názorů pohybuje na úrovni pětiny (21 %), stejně jako v případě vzdělávání (19 %). V případě získávání bydlení si přitom polovina (50 %) respondentů myslí, že možnosti Romů jsou v tomto směru lepší než možnosti většinové populace. Asi desetina dotázaných považuje možnosti Romů jako horší v případě rozvoje své kultury (10 %), při zajišťování osobní

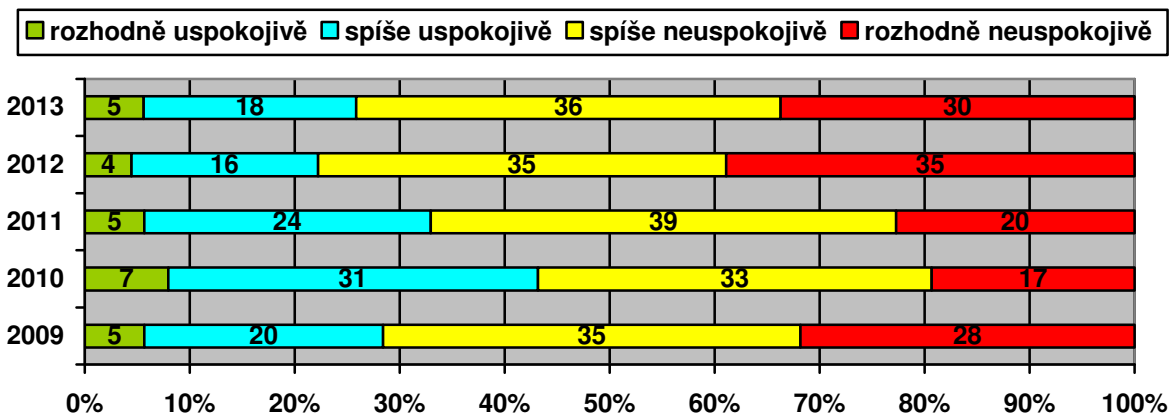
⁵ Otázka: „Jaké mají, podle Vás Romové ve srovnání s neromskou populací možnosti a) při získávání vzdělání, b) při získávání kvalifikace, c) při zaměstnávání, d) v rozvoji své kultury, e) v získávání bydlení, f) při uplatnění ve veřejném a občanském životě, g) při zajištění osobní bezpečnosti, h) při jednání na úřadech, i) hájit své zájmy při občanských sporech, konfliktech?“

bezpečnosti (9 %), při jednání na úřadech (9 %), stejně jako v případě možnosti hájit své zájmy při občanských sporech a konfliktech (8 %).

Jak je patrné z tabulky 2, oproti minulému šetření z dubna 2012 se postoje v této otázce statisticky významně nezměnily. V delším časovém ohlednutí pak můžeme pozorovat, že mezi roky 1997 a 2003 se s výjimkou možností rozvoje vlastní kultury hodnocení šancí romské populace v porovnání s neromskou většinou vesměs zhoršovalo. Od roku 2003 lze naopak u většiny zkoumaných položek vidět trend opačný.

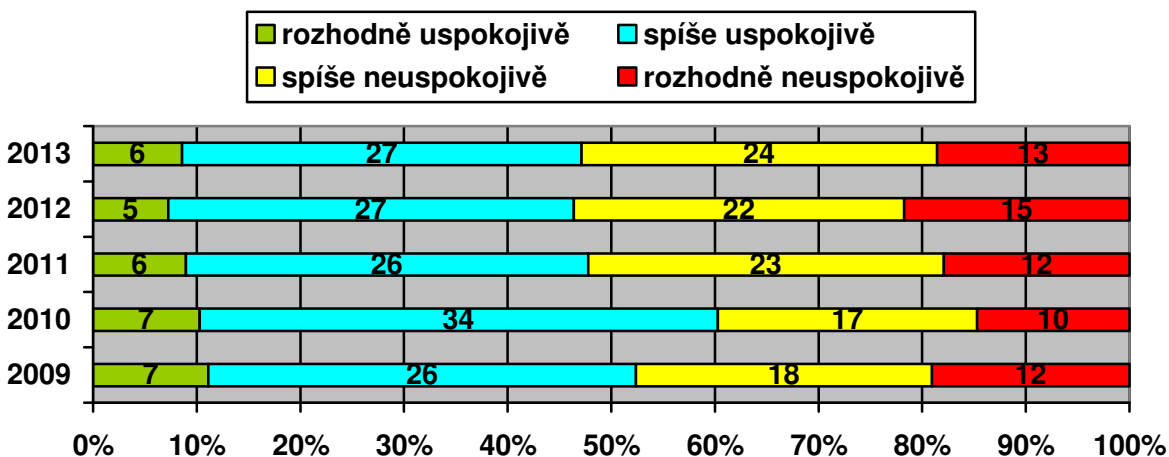
Další otázka se věnovala hodnocení toho, jak v problematice romské menšiny postupuje vláda a místní samospráva.⁶

Graf 5a: Jak řeší otázku romské menšiny vláda ČR (%)

Pozn.: Dopočet do 100 % k hodnotám v grafu tvoří odpovědi „neví“.

Graf 5b: Jak řeší otázku romské menšiny místní samospráva/obec (%)

Pozn.: Dopočet do 100 % k hodnotám v grafu tvoří odpovědi „neví“ a „netýká se, v obci Romové nežijí“.

Z výsledků v grafu 5a plyne, že jen necelá čtvrtina lidí (23 %) považuje řešení romské problematiky ze strany vlády za uspokojivé, dvě třetiny (66 %) je naopak vnímají jako neuspokojivé, když 30 % to vidí jako „rozhodně

⁶ Otázka: „Nakolik uspokojivě či neuspokojivě podle Vás řeší otázku romské menšiny a) Vláda ČR, b) Vaše místní samospráva/obec?“

neuspokojivé“ a 36 % jako „spíše neuspokojivé“. V porovnání s loňským šetřením došlo k mírnému zlepšení tohoto hodnocení, když podíl kritických ohlasů zaznamenal čtyřbodový pokles.

Hodnocení řešení romské problematiky ze strany obecních samospráv (viz graf 5b) vyznívá o něco příznivěji, když podíl respondentů označujících tuto věc za „uspokojivou“ (33 %) a podíl hodnocení opačného (37 %) byly statisticky téměř vyrovnané s pouze minimálním převisem kritického hodnocení. Zde se oproti loňsku situace významně neposunula.

Podrobnější analýza ukázala, že příznivěji jak činnost vlády, tak obecní samosprávy hodnotí ti, kdo považují soužití Romů s ostatními v ČR za dobré. Hodnocení soužití v místě bydliště se podobným způsobem promítá pouze do hodnocení činnosti obce. Kritičtější k vládě jsou i lidé, kteří uvedli, že v místě jejich bydliště žijí Romové.

Výzkum prostřednictvím otevřených otázek také zjišťoval, čím by ke zlepšení vzájemného soužití měla přispět většinová populace a čím Romové.⁷

Pokud jde o většinovou společnost, respondenti nejčastěji doporučovali pozitivní přístup, větší toleranci a trpělivost ve vztahu k Romům (26 %), nediskriminaci a uplatňování stejných měřítek na ně jako na ostatní (6 %), zajistit jim pracovní příležitosti (6 %), nemít vůči Romům rasové předsudky a stavět se proti extrémistům (5 %), neházet všechny do jednoho pytle a neposuzovat podle problematických jednotlivců celou komunitu (4 %), nevšímat si jich a nevyvolávat zbytečné konflikty (3 %), netolerovat a stále neomlouvat výstřelky v jejich chování (3 %), zpřísnit a nutit je dodržovat zákony (2 %), lépe poznat jejich historii, kulturu a způsob života (2 %), pomáhat Romům při získávání vzdělání (2 %) či více kontrolovat poskytování sociálních dávek (2 %). 7 % dotázaných má za to, že většinová společnost toho dělá již dost nebo že nic dalšího, čím by soužití mohla zlepšovat, dělat nemůže.⁸

Na adresu Romů dotázaní uváděli, že by měli pracovat (23 %), dodržovat zákony (13 %), přizpůsobit své chování normám většinové společnosti (13 %), chovat se slušně (13 %), vzdělávat se a dbát na vzdělání svých dětí (6 %), nezneužívat sociální systém (4 %), být tolerantní vůči ostatním (4 %), ne být agresivní (3 %), odstěhovat se (3 %), dbát na hygienu (2 %), být aktivnější a převzít odpovědnost sami za sebe (2 %) a rovněž nediskriminovat jiné (2 %).⁹

⁷ Otázka: „Čím především by měla podle Vás přispět k dobrému vzájemnému soužití romské a neromské populace neromská populace? A čím Romové?“

⁸ Dopočet do 100 % kromě odpovědí „nevím“ tvoří i jiné, méně četné odpovědi.

⁹ Dopočet do 100 % kromě odpovědí „nevím“ tvoří i jiné, méně četné odpovědi.